

Štěpánková, Olga

[1921: vzpomínky na vznik KSČ]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. G, Řada sociálněvědná. 1963, vol. 12, iss. G7, pp. 165-166

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/111543>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Vzpomínky na vznik KSČ. Sborník zpracovaly Věra Holá, Jarmila Menclová, Božena Zemanová, NPL 1962, 378 stran

Vzpomínky přímých účastníků bojů strany jsou jedním z pramenů pro další zpracování dějin strany, neboť přinášejí často nová fakta nebo dokreslení některých méně známých událostí, a doplňují tak historické bádání osobními zkušenostmi těch, kteří boje proživali. Tím však není jejich úloha vyčerpána. Mezi historickými díly stále postrádáme více prací, které by nezkrusovaly historické události, ale poutavou a přitažlivou formou přibližovaly lidu velkou cestu a boje Komunistické strany Československa, které by byly živou učitelkou historie pro pracující, zvláště pak pro mládež. Jde již spíše o umělecká literární díla, která by všestranně a plasticky zobrazila dřívější boje, radosti i bolesti, které prožívali pracující; která by přiblížila pracujícím lidský profil představitelů strany a v plastickém vyličení konkrétních událostí by učila přirozeně chápat politiku strany. Na rozhraní mezi historickou prací a uměleckým literárním dílem jsou dobré publikace vzpomínek, které mají proto své důležité místo v popularizaci dějin strany. Plní funkci, kterou často nejsou schopna splnit vědecká historická díla. Nejen, že prohlubují poznání pracujících o životě a práci strany, ale daleko spíše zároveň vzbuzují lásku k jejímu dílu, které se stává příkladem pro jejich vlastní činnost.

Cennou publikací v tomto směru je sborník *Vzpomínky na vznik KSČ*, který zajímavě a poutavě zpracovaly Věra Holá, Jarmila Menclová a Božena Zemanová. Sborník je rozdělen na tři kapitoly, ve kterých jsou zpracovány vzpomínky na nejdůležitější události období let 1917—1921, kdy se dělnická třída u nás snažila tak jako v Rusku nastoupit cestu k socialismu a kdy postupně na vlastních zkušenostech poznávala, že ideály komunismu prakticky neuskuteční bez vytvoření nové revoluční strany a důsledného rozchodu s oportunistickými sociálně demokratickými předáky.

První kapitola *Ža marxistickou levici* podává živý obraz toho, jak se vyvíjela marxistická levice, jaké boje vedli pracující proti drahotě a nezaměstnanosti, za socialismus a na obranu sovětského Ruska. Autorům se podařilo vzpomínky uspořádat tak, že čtenáři před očima ožívují rušné dny poválečného vývoje, kdy byl celý svět v pohybu, a ani u nás nebylo možné zastavit hnutí, které inspirovala Velká říjnová revoluce. Zvláště silně působí vyprávění o hnutí železničářů na obranu sovětského Ruska pod heslem *Nepustíme nic* a o činnosti vznikajících dělnických rad, ve kterých dělníci viděli stejný nástroj k revolučnímu tlaku na buržoazii, jako měli ruští dělníci v sovětech.

Druhá kapitola *Prosinčová stávka* obsahuje časově nejkratší, ale událostmi nejbohatší úsek poválečných let — veliký prosinčový boj československého proletariátu v roce 1920. Uchvácení Lidového domu policií a četnictvem, boj pracujících o sídlo strany a generální stávka, ve které pracující prokazovali odhodlanost k revolučnímu boji, je jádrem této kapitoly. Pamětníci vyprávějí především o prosinčových dnech na Kladensku, v Oslavanech, v Hodoníně, ve Vrtkách a mezi zemědělským dělnictvem na Mnichovohradištsku, na Mělnicku a na Slovensku, kde boje dosáhly takové prudkosti, až přerůstaly často v přebírání moci do rukou proletariátu. Právem podávají ti, kteří na vlastních zkušenostech poznali buržoazní kriminály, živé svědectví o tom, jak byla buržoazní vláda schopna perzekvovat pracující, kteří chtěli větší kus chleba ve státě, za jehož svobodu bojovali.

Třetí kapitola *Jsmo komunisty!* je věnována založení Komunistické strany Československa, kterým vrcholil vývoj dělnického hnutí v této etapě. Prosinčové události urychlily zrání dělnického hnutí u nás. Projevilo se to na jaře 1921, kdy se po postupném zformování levice mezi mládeží, na Slovensku a mezi německým revolučním proletariátem sešel ustavující sjezd Komunistické strany Československa. Pamětníci vzpomínají, jaká nesmírná radost se jich zmocnila, když byla Komunistická strana Československa ustavena. Maninská spartakiáda se pak stala v červnu první demonstrací síly právě vzniklé strany.

Autorům sborníku se podařilo v uvedených třech kapitolách poodat živý a v hlavních rysech téměř úplný obraz událostí, které proběhly v poválečném období. Zachytili dobovou atmosféru, psychózu lidí a podrobnosti, které umožňují čtenáři hlouběji poznat události, které jsou od nás vzdáleny již více než 40 let. Takový výsledek mohl být dosažen jedině za úzké spolupráce se soudruhy a soudružkami, kteří se ve vzpomínkách vrátili ke svým zkušenostem a zážitkům z bojů v první republice. Svým pochopením, které projevili při zrodu a zpracování vzpomínek — jak autoři v úvodu uvádějí — pomohli vytvořit práci, která bude mít důležité místo v naší propagandě a v politicko-výchovné práci.

Bude tomu tak i proto, že ve sborníku jsou zdůrazněny především ty ideové politické momenty v činnosti revolučních vůdců a celé strany, které jsou dnes aktuální. Všechny stránky jedním dechem přesvědčivě mluví o tom, že velká síla revolučních vůdců především pramení ze spojení s širokými masami dělníků a ostatních pracujících, ze schopností vystihnout jejich

náladu a smýšlení a z trpělivosti při přesvědčování a získávání jich pro revoluční boj. Ne náhodou vystupuje ve sborníku do popředí důležitá myšlenka, kterou soudruh Šmeral vložil do vinku strany na ustavujícím sjezdu: „Jsme víc než politická strana. Jsme předvoj nového života“ (str. 307). V tom je obsaženo širší a hlubší stranické pojetí, které obsahuje kritéria komunistické přeměny celého života, tvůrčí činnost za hranicemi tříd. V tom směru je sborník politicky vhodně a citlivě sestaven.

Autoři dosáhli větší ideové působnosti i tím, že přešli od dosavadních forem sborníků vzpomínek, ve kterých byly publikovány vždy vzpomínky celé a v řadě za sebou, k tematickému zpracování. Sestavili vzpomínky tak, že ličí hlavní události jednoho historického období v jejich přirozeném běhu, aniž se překrývají. Vyvarovali se tak přirozené mezerovitosti vzpomínek účastníků, k níž dochází, jestliže jsou vzpomínky publikovány celé a oddělené od sebe. Dosáhli toho, že podali vcelku jednotlý obraz dramatických událostí té doby.

Tematická forma zpracování má však i své nedostatky. Stírá do určité míry svéráznost vzpomínek jednotlivých pamětníků i jejich dílčí postřehy, které nezapadají do celkové koncepcce sborníku, jak si ji vytvořili autoři. Snaha vytvořit celkový obraz hlavních dějů se nepříznivě odráží do určité míry i v tom, že jsou např. příliš setřeny odlišnosti ve vývoji levicového hnutí v jednotlivých místech i národnostech. Přes tyto nevýhody je tematická forma zpracování vzpomínek velmi vhodná. Vzniklo tak zdařilé a působivé dílo z dějin KSČ.

Olga Štěpánková